

EEN IMPRESSIE DOOR LEEN JANMAAT

“Op de terugreis heb ik enkele hoofdstukken gelezen en was aangenaam verrast wat betreft de schrijfstijl. Geen gedragen germanistisch antroposofisch taalgebruik, maar vlot geschreven en leesbaar ABN. De proloog geeft een sfeer van geloof en overtuiging. Bijeenkomsten waarin mannenbroeders met overtuiging bij elkaar komen, teksten lezen en samen zingen. Met het verschil dat mannenbroeders ook vrouwenzusters zijn en de Bijbel heeft plaats gemaakt voor de Landbouwcurcus. Al lezend probeerden de pioniers de teksten van Steiner de doorgronden en begrijpen. Zoals bekend begint de BD landbouw in Zeeland bij Loverendale. Dit in een tijd dat de bloedgroepen binnen de Theosofisch beweging elkaar bestrijden. Marie Tak van Poortliet reist vaak af naar Dornach in Zwitserland, de eerste keer voor de oprichting van de Antroposofische vereniging. In het laatste hoofdstuk volgen we Koos Bakker als verbindende schakel tussen boer, winkel en consument. Vele initiatieven en even zo vele bedrijfsvormen volgen elkaar op. BD en Demeter vormden de voorlopers voor de biologische zuivel (Zuiver Zuivel) en vlees (Groene Weg). Demeter zuivel is gebleven, maar Demeter vlees heeft plaats gemaakt voor biologisch. De biologische productlijnen zuivel en vlees zijn wel grotendeels in handen van de grote jongens zoals Campina en Vion. Ondertussen zoekt Odin naar een eigen passende bedrijfsstructuur en vorm. Na vele omwegen en veranderingen wordt Odin Estafette weer net als verdeelcentrum Gaea een coöperatie, maar wel een coöperatie waar alle spelers in de keten bij aan kunnen sluiten. Zo eindigt het boek in Engelse termen zoals food community, maar wel in goed Nederlands geschreven. Vanavond lees ik de tussenliggende hoofdstukken”.

Ekoland redacteur Leen Janmaat neemt het boek in ontvangst

Verslag BD congres

De 75st verjaardag van de biologisch-dynamische landbouw in Nederland werd gevierd met een congres met de titel ‘Levende landbouwcultuur’. TEKST LEEN JANMAAT

De Rode Hoed in hartje Amsterdam was gevuld met bijna 300 leden van de BD familie. Uiteraard klonken er lovende woorden voor de eerste voorvechters van een landbouw die met de natuur meewerkt en niet meegaat met de intensivering en schaalvergroting. Volkert Engelsman van Eosta maakte duidelijk dat grootschalige chemieafhankelijke landbouw vaak leidt tot uitputting van de bodem, wat ervoor zorgt dat er veel landbouwgrond verloren gaat. Hij pleitte voor meer *soil partnership* en ondersteuning van de echte soilders. BD landbouwers vormen nog steeds de frontlinie en laten zien dat goede opbrengsten haalbaar zijn met behoud van bodemvruchtbaarheid en biodiversiteit.

Het verschil tussen BD boeren en gangbaar boeren werd schematisch in beeld gebracht door emeritus professor Eric Goewie. De verschillen tussen beide landbouwmethoden komen voort uit onderliggende grondhoudingen. Is landbouwkundig ingrijpen ondersteunend of juist verstrend voor het landbouw productiesysteem? Door in te zetten op meer intensieve landbouw, zoals Aalt Dijkhuizen bepleit, zullen juist de armere landen afhankelijker worden en niet in staat zijn zelf hun voedsel te verbouwen. Zolang *cash crops* daar grootschalig worden geteeld en mineralen afgevoerd zal de bodemvruchtbaarheid verder afnemen.

Machteld Huber van het Louis Bolk Instituut wees erop dat als biologisch-dynamische landbouw haar meerwaarde

wil waarmaken, meer aandacht nodig is voor productkwaliteit. Ze komt nog regelmatig slecht smakende Demeter groenten tegen in hun smaaktesten. Toch is zij overtuigd van de potentie van BD landbouw. BD boeren werken namelijk niet uitsluitend op stoffelijk niveau, maar houden rekening met krachten en ritmen in de natuur. Het verzorgen van krachten en integreren van verschillende bedrijfsaspecten binnen het landbouwbedrijf leidt tot een evenwichtig systeem, wat zich uiteindelijk vertaalt in vitaliteit op productniveau.

Na de presentaties was het een podium aan BD boeren en tuinders. Gelukkig zijn er nog jongeren die in de landbouw hun uitdaging vinden. Michiel Vos en Krijspijn van den Dries willen niet afwachten tot de consumenten hun erf opkomen, ze willen zelf laten zien waar ze voor staan en hoe ze werken. Dat kan niet zonder tussenkomst van de groothandel. Hoe meer consumenten ons zien en herkennen, hoe meer ze bereid zijn een eerlijke prijs te betalen, is de overtuiging van de twee jonge boeren.

Na het eten betrad de nog immer enthousiaste senior Jan Schrijver het podium. Hij bracht naar voren dat het landbouwonderwijs een belangrijke rol kan vervullen om jonge mensen weer enthousiast te krijgen voor landbouw. Zijn suggestie: Een landbouwbedrijf runnen vraagt om hoger beroepsonderwijs, waarom geen Hogeschool voor Fijnzinnige landbouw?

Het hele verslag van het congres staat op www.stichtingdemeter.nl